

AINEISTOKOE 7.6.2006

Vastaa aineistotekstien perusteella kaikkiin seuraaviin tehtäviin täydellisillä suomen kielen lauseilla.

1. Selitä lyhyesti, mitä tarkoitetaan seuraavilla käsittepareilla:

- a) virallinen eli kirjoitettu opetussuunnitelma – piilo-opetussuunnitelma
- b) toteutunut opetussuunnitelma – koettu opetussuunnitelma
- c) Lehrplan-mallinen opetussuunnitelma – curriculum-mallinen opetussuunnitelma

(Vastaa kuhunkin kohtaan a-c enintään puolen sivun pituisella selityksellä.)

- *Tehtävästä saa enintään 6 pistettä*

2. Esittele keskeiset seikat siitä, miten evankelisluterilaista uskontoa on nyt voimassa olevien suomalaisten opetussuunnitelmien perusteiden mukaan tarkoitus opettaa lasten ja nuorten yleissivistävän koulutuksen eri tasoilla.

(Vastaa enintään kahden sivun pituisella selityksellä.)

- *Tehtävästä saa enintään 9 pistettä*

Aineistokokeen mallivastaus

1 a) virallinen eli kirjoitettu opetussuunnitelma – piilo-opetussuunnitelma

Virallisella eli kirjoitetulla opetussuunnitelmalla tarkoitetaan sitä tekstiä, jolla koulutuksen tarjoaja on pyrkinyt ohjaamaan opetuksen toteuttamista selvästi ja avoimesti. **Piilo-opetussuunnitelma** taas ei ole avoin kuten virallinen opetussuunnitelma; se on opetuksen toteuttajan alitajuinen, kenties piilossakin

oleva opetussuunnitelma asenteineen, arvoineen ja uskomuksineen (esimerkiksi siihen voi lukea opettajan asenteet uskontoa ja sen asemaa kohtaan koulussa. Se paljastaa hänen suhtautumisensa eri oppiaineisiin, mikä tulee ilmi hänen kehon kielessään ja ilmeissään); se paljastaa ja kertoo sen, mitä ”koulussa todella tapahtuu”. Piilo-opetussuunnitelmaa ei ole missään avoimesti kirjoitettu eikä se siis ole ”luettavissa”; opettajan tulee olla tästä tietoinen; piilo-opetussuunnitelma vaikuttaa ennen kaikkea opetustapojen ja materiaalin kautta. Opettajan asenteet siirtyvät alitajuisesti oppilaisiin ja muuttuvat heidän asenteikseen ja arvoikseen erittäin tehokkaasti kenties huomaamatta ja tulevat ulos heidän kehon kielenään. Koulukulttuuri jatkuu. 2p

b) toteutunut opetussuunnitelma – koettu opetussuunnitelma

Toteutuneella opetussuunnitelmalla tarkoitetaan sitä, mitä opettaja on luokassa tunnin aikana konkreettisesti tehnyt oppimisen toteutumiseksi. **Koettu opetussuunnitelma** taas tarkoittaa sitä, minkä oppija on kokenut tarkoitetun opittavaksi. Opetuksen toteutumisen kannalta olisi pyrittävä tilanteeseen, jossa virallinen. 2p

c) Lehrplan-mallinen opetussuunnitelma – curriculum-mallinen opetus-suunnitelma

Lehrplan-mallisella opetussuunnitelmalla tarkoitetaan ainejakoista, tiedollista oppimista painottavaa hallinnollisrationaalista asiakirjaa. Se ilmenee siinä, että luetellaan eri luokilla opettavien oppiaineiden oppisisältöjä kun taas **curriculum-mallinen opetussuunnitelma** tarjoaa oppimiselle viitekehyksiä ja painottaa oppijan näkökulmaa. Se käsittelee opetuksen erityisjärjestelyjä kuten erityisopetuksen järjestämistä, koulun arvopohjaa, koulun erityistarjontaa mm. liikuntapainotteisuutta, avointa oppimisympäristöä jne. Nykyiset opetussuunnitelmat ovat Suomessa curriculum-mallisia. 2p

2. Esittele keskeiset seikat siitä, miten evankelisluterilaista uskontoa on nyt voimassa olevien suomalaisten opetussuunnitelmien perusteiden mukaan tarkoitus opettaa lasten ja nuorten yleissivistävän koulutuksen eri tasoilla.

(Vastaa enintään kahden sivun pituisella selityksellä.)

Tehävästä saa enintään 9 pistettä

Mainittava seuraavat seikat:

Spiraalimaisuus

Yleissivistävän koulutuksen eri tasoja ovat varhaiskasvatus (VASU), esiopetus, perusopetus sekä lukiossa annettava koulutus. Evankelisluterilaisen uskonnonopetus tapahtuu eri tasoilla ns. **spiraaliopetuksena**, millä tarkoitetaan sitä, että samat alueet (joita ovat Raamattu, ympäröivä uskonnollinen maailma sekä eettinen arviointi ja vastuullisuus) toistuvat eri tasoilla, jolloin pyritään ”syventämään ja laajentamaan oppilaan ymmärtämystä” uskonnon aihepiireistä. Ylemmillä luokilla siis palataan samoihin aihepiireihin, joita alemmilla on jo käsitelty periaatteella ”tutusta tuntemattomaan”.

Menetelmät, työtavat

Jotta opetus ei muuttuisi ”spiraaliopetussuunnitelmaksi”, on menetelmiin kiinnitettävä erityistä huomiota. On pyrittävä **työtappoihin**, jotka ohjaavat elämyksellisyyteen, toiminnallisuuteen sekä sosiaaliseen vuorovaikutukseen, keskusteluihin, väittelyihin, kuitenkin lähtökohta on arvostava ja kunnioittava ilmapiiri. Nostettakoon esille oppilaan omat kokemukset, eettinen arviointi sekä omien tuntemusten avoin jakaminen muistaen kuitenkin kultaisen säännön opetus (arvostava tutustuminen).

Koulutuksen eri tasot

Eri tasoista ensimmäisenä mainittakoon **varhaiskasvatus**. Sen perusteet ovat v. 2003 ja tunnetaan nimellä **VASU**, alle kouluikäisten lasten kasvatuksen kehittämisen väline. Tavoitteena on monipuolinen lapsen kasvatusta. Se sisältää kuusi kasvatuksellista orientaatiota, joista yksi on uskonnollis-katsomuksellinen. Kasvatusta tulee tapahtua luontevasti eikä sitä saa jättää pelkästään kirkon ja yksityisten seurakuntien tehtäväksi. Eettinen kasvatusta on nähtävä kaikkien aikuisten luontevaksi varhaiskasvatukseen liittyväksi tehtäväksi.

Esiopetuksen voi organisoida joko sosiaalitoimi tai koululaitos. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000-asiakirjalla pyritään varmistamaan lapsen kasvatusta ja oppimisen sujuva eteneminen näiden kahden erilaisen hallintoalueen välissä. Tarkoituksena on tarjota lapselle eheytyttyä opetusta sekä yhdessä toisten kanssa että kunnioittaen lapsen omaa kodin tarjoamaa taustaa.

Perusopetus noudattaa valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita v. 2004. Nivelkohta on luokkien 5 ja 6 välillä. Luokilla 1-5 uskontoa on opetettu 6 ja luokilla 6-9 sitä opetetaan 5 tuntia. Alaluokkien sisällöt on jaettu aiemmin mainittuihin kolmeen aihepiiriin, joita syvennetään luokilla 6-9. Vaikka on kysymyksessä oman uskonnon opetus, jo alaluokilla tutustutaan ”oppilaita ympäröivään uskonnolliseen maailmaan” huomioiden luokan ja koulun uskonnollinen tilanne – suurta hienotunteisuutta noudattaen. Joka tapauksessa on syytä tutustua kristinuskon, islamin ja juutalaisuuden yhteisiin juuriin.

Lukiassa tapahtuvaa opiskelua määrää pitkälti päättö eli ylioppilaskoe. Opetus on edelleen oman uskonnon opetusta vaikkakin yhä syvempää muiden uskontojen ja kulttuurien ymmärtämistä ja katsomuksellisten ajattelutaitojen hallintaa edellytetään. Tavoitteena on, että saadaan yhä syvempää tietoa omasta uskonnosta ja sen arvosta mutta myös yleisemmällä tasolla uskontojen arvostus ja ymmärtäminen kulttuureille lisääntyisi ja syvenisi.

Ylioppilaskoe arvioi ennen kaikkea tiedollista osaamista - ei esimerkiksi keskustelutaitoja tai yleensä oman itsensä ja omien ajatusten ja arvostusten ilmaisemisen taitoa. Opetussuunnitelman toteuttajan, ennen kaikkea opettajan, vastuulla on selvästi tuoda esille opiskelijoille muunkinlaisen kuin faktisen tiedon arvo (kaikkea ei voi varmasti tietää eikä kaikkia kysymyksiä ratkaista akselilla oikein –väärin; Watson) ja tiedostaa omat asenteensa ja arvonsa, jotka kuitenkin tulevat esille ”kehon kielenä” ja jota opiskelijat avoimen tehokkaasti lukevat, oppivat ja sisäistävät ja siirtävät eteenpäin omana ”kehon kielenään”.

9p